

Mikayıl Hüseynov – 120

Çağdaş memarlıq məktəbinin yaradıcısı

Dünya şöhrətli sənətkarın irsi klassikaya çevrilib

Görkəmli memar Mikayıl Hüseynov XX əsr arxitektura tarixində xüsusi yeri olan sənətkarlardandır. O, müasir Bakı şəhəri memarlığının ən yaxşı nümunələrinin müəllifi olub. Eyni zamanda, Berlin, Moskva, Düşənbə şəhərlərində Şərq milli koloritli və ornamentaləri ilə seçilən, bənzərsiz abidə və binalarının layihələri ona məxsusdur.

Paytaxt sakinləri və qonaqlar, demək olar ki, hər gün akademik Mikayıl Hüseynovun memar təxəyyülünün məhsulu olan gözəl binaları görürlər. Amma çoxları bilmir ki, Bakıda Azərbaycan Sənaye İnstitutu, Politehnika İnstitutu, Elmi-tədqiqat İnstitutu, Azərbaycan Dövlət Universiteti, Elmlər Akademiyasının yeni binası, Azərbaycan Dövlət Konservatoriyası, Dövlət Pedaqoji Universiteti kimi elm mərkəzlərini, Azərbaycan Milli Kitabxanasını, Nizami Kino Mərkəzi və Ədəbiyyat muzeyi kimi əhəmiyyətli binaları, “Azərbaycan” və “Abşeron” mehmanxanalarını məhz o layihələndirib.

Paytaxtı bəzəyən Nizami Gəncəvinin, Həzi Aslanovun, Səməd Vurğunun, Mehdi Hüseynzadənin, Üzeyir Hacıbəyovun, Məhəmməd Füzulinin abidələri də bu sıradadır. Bu abidələri memarın layihələri əsasında heykəltəraş Fuad Əbdürrəhmanov hazırlayıb. Heykəltəraş Pinxos Sabsayın Bakıda Əbdürrəhim bəy Haqverdiyev və Qazaxda Səməd Vurğun abidələrinin layihə müəllifi də Mikayıl Hüseynovdur. Ümumiyyətlə, ölkəmizin digər şəhərlərində də bir çox yaşayış evləri, ictimai binalar, mədəniyyət və elm ocaqları onun yadigarlarıdır.

Mikayıl Hüseynovun zəngin elmi irsi də var. Onun Şirvanşahlar sarayına və Bakının

digər memarlıq abidələrinə həsr olunmuş elmi-nəzəri əsərləri memarlıq tarixinin öyrənilməsində böyük əhəmiyyət daşıyır. “Divan-xana”, “Xan sarayı”, “Nizami dövründə Azərbaycan memarlığının ümumi icmalı”, “Azərbaycan memarlığı III-XIX əsrlərdə”, “Azərbaycan memarlıq abidələrinin bərpası məsələləri” və sair kitabları Bakıda və Moskvada nəşr olunub.

Memarın həyatında sınaq dolu ibrətamiz hadisələr də az olmayıb. Məsələn, Dövlət Ədəbiyyat və İncəsənət Arxivinin əməkdaşı Esmira Məmmədova yazır: “1939-cu ildə Hökumət Evi”nin tikintisi ilə əlaqədar müsabiqənin yekun iclasında Mircəfər Bağirov başda olmaqla, respublikanın bütün rəhbərliyi iştirak edirdi. Daxili İşlər komissarı (naziri) Stepan Yemelyanov Mikayıl Hüseynovun Sov.İKP üzvü olmadığı faktın qabardaraq, onun təqdim etdiyi layihədə sovet dövlətinin qurucusu Leninin heykəlinin binanın aşağı hissəsində (indiki Azadlıq meydanına baxan postament üzərində) yerləşdirilməsinə etirazını bildirir. Bu sözlərdən sonra salon sükuta qərq olur. Hamının nəzərləri Hüseynova dikilir. Yaranmış sükutu M.Bağirov pozur və deyir:

– *Yoldaş Hüseynov, sizə tutulan irad çox ciddidir. Bu barədə nə deyə bilərsiniz?*

O, dərhal ayağa qalxır və təmkinlə deyir:
– *Dahi rəhbərin heykəlinin binanın aşağı hissəsində qoyulmasını bilərəkdən təklif edirəm (bu sözlərdən sonra vəziyyət bir az da gərginləşir). Çünki proletariatin rəhbəri Lenin yoldaş heç vaxt zəhmətkeşlərdən uzaq olmayıb. Ona görə də layihəmdə heykəli kütləyə daha yaxın yerdə qoymuşam.*

M.Bağirov gənc memarın bu cavabından sonra ona heç bir söz demir. Ancaq baxışlarından hiss olunur ki, cavabdan razı qalıb. Buna baxmayaraq, məlum səbəblər üzündən Hüseynovun təqdim etdiyi layihə təsdiqlənmir. Mütəxəssislər qeyd edirlər ki, onların layihəsi daha təkmil və əzəmətli idi. Müsabiqədə 1-ci yer Moskva münisiflər heyəti tərəfindən Lev Rudnevə verilir”...

Müstəsna xidmətlərinə görə Hüseynov bir çox orden və medallarla təltif olunmuş, fəxri adlara layiq görülmüşdür. Ömrünün son ili olan 1992-ci ildə alimin təşəbbüsü ilə Beynəlxalq Şərq Memarlıq Akademiyası yaradılmış və ilk prezident Mikayıl Hüseynov olmuşdur. Azərbaycanı dünyaya tanıdan, klassikimiz M.Hüseynov həmin ilin iyununda Beynəlxalq Memarlar Akademiyasının Moskva şöbəsinin fəxri üzvü seçilmişdir.

İngiltərə kraliçası II Yelizavetanın himayəsi altında olan “Böyük Britaniya Asiya Cəmiyyəti” tərəfindən 1985-ci ildə təşkil edilən “Bakının memarlığı” sərgisində akademik M.Hüseynovun əsərləri nümayiş etdirilmiş, sərgi materiallarına keçirilən baxış və müzakirələrdən sonra o, Böyük Britaniya və İrlandiya Krallığının Asiya cəmiyyətinin fəxri üzvü olmuşdur.

Ömrünün böyük bir hissəsini memarlıq elminin və inşaat texnikasının inkişafına həsr etmiş Mikayıl Hüseynovun məzarı Bakıdakı Fəxri xiyabandadır. Azərbaycan incəsənəti, Bakı memarlığı üçün onun çəkdiyi zəhmətin, atdığı addımların misli yoxdur.

Ə.ƏLİYEV
XQ